

**MATICA
SLOVENSKÁ**

MATICA SLOVENSKÁ

USPORIADA 13. A 14. JÚNA 2024 V MARTINE

VEDECKÚ KONFERENCIU

SLOVENSKÉ ŽENY V NÁRODNOM HNUTÍ

Matica slovenská vyhlásila rok 2024 ako Rok slovenských žien v národnom hnutí. Nemožno obísť skutočnosť, že téma postavenia a úlohy slovenských žien v národnom spoločenstve v premenách času si doteraz nenašla väčší priestor, aby sa jej venovala patričná pozornosť. Spravidla sa vedeckí pracovníci venovali v početných monografiách, zborníkoch a štúdiách prevažne mužom v pozícii slovenských národovcov, pričom ženy ako slovenské národovkyne sa nezriedka dostávali do úzadia. V tejto súvislosti však nemožno nespomenúť dôležitú skutočnosť, že boli to práve slovenské ženy, ktoré ako starostlivé matky, verné manželky a vychovávateľky spravidla takmer vždy početného potomstva stáli pri svojich manželoch neraz v ťažkých životných skúškach. Opierajúc sa o učenie kresťanstva bola uvedená tradičná úloha ženského pokolenia v podobe strážkyň a ochrankyň rodu pochopiteľná, ba priamo nenahraditeľná. Postupne s vývojom spoločenského myslenia a formovania moderného slovenského národa sa objavuje v novej ére národného obrodenia v prvej polovici 19. storočia aj nový pohľad na úlohu žien.

Slovenské ženy napriek svojmu primárnemu rodinnému poslaniu sa začali oveľa viac otvárať problémom doby, keď sa prostredníctvom osvietenských a emancipačných myšlienok stávajú uvedomejšími, sebavedomejšími a otvorenejšími a po boku svojich manželov sa angažujú v národnokultúrnom a umeleckom živote. Práve ženy neraz prerastali do inšpirácií obdivuhodných romantických autorov slovenskej klasiky, napr. štúrovcov, kedy ženské postavy zastávali ústrednú pozíciu. Spomeňme len geniálnu ľúbostnú báseň Marína od Andreja Sládkoviča, ktorá je klenotom slovenskej literatúry. Slovenské ženy ako národovkyne pod vplyvom fenoménov doby sa usilovali tiež dostať do popredia a stať sa aktívnymi subjektmi spoločensko-kultúrneho diania. Pri tejto príležitosti treba spomenúť Aničku Jurkovičovou, prvú slovenskú herečku, v mladosti priateľku Janka Francisciho,

neskôr manželku Jozefa Miloslava Hurbana, alebo príťažlivú intelektuálku Adelu Ostrolúcku spojenú najmä so životným príbehom Ľudovíta Štúra, a mnoho iných žien, ktoré boli na jednej strane previazané s osudmi slovenských národných buditeľov, ale na druhej strane sa svojou angažovanosťou zaslúžili o povznesenie slovenského národa.

Postupne od druhej polovice 19. storočia sa otvárajú širšie možnosti uplatnenia žien v spoločnosti. Napriek ešte stále pretrvávajúcim predsudkom voči iniciatívam žien sa tieto nechceli vzdať už svojho prislúchajúceho sociálneho statusu. S týmto zámerom sa odhodlanejšie ženy, panie, dámy a dievčence pochádzajúce zo štúrovských evanjelických a národne uvedomelých katolíckych rodín rozhodli v konzervatívnom slovenskom prostredí v širšom emancipačnom a feministickom kontexte k vyššej forme organizovanosti založením spolku slovenských žien Živena, ktorý vznikol po boku Matice slovenskej roku 1869 v Turčianskom Sv. Martine. Práve so spolkom Živena sú úzko späté viaceré mená významných žien, ktoré majú svoj pôvod v popredných národnobuditeľských rodinách, ako boli Anna Halašová-Mudroňová, Drahotína Kardossová-Križková, Etela Bohúňová, Helena Turcerová-Devečková alebo Jela Krčméry-Vrteľová.

Samozrejme, téma slovenských žien v národnom hnutí nie je len problematikou 19. storočia. Rovnako aj v priebehu 20. storočia nachádzame mnohé ženy, ktorým záležalo na osude národa. Zaiste nemožno obísť ani slovenské spisovateľky, ktoré sa usilovali svojím literárnym dielom zachytiť každodennú realitu života našich predkov a zachovať tak túto cennú spomienku ďalším generáciám. Spomenúť si zaslúži určite trojica legendárnych spisovateľiek Elena Šoltéssová, Božena Slančíková-Timrava, Terézia Vansová či znalkyňa humoristickej myjavsko-kopaničiarskej tematiky Zuzka Zguriška (vlastným menom Ľudmila Dvořáková). Ich literárne diela zobrazujú istú sondu do kontextu doby, ale na druhej strane do úvahy prichádzajú iné zdroje poznávania osudov žien v podobe korešpondencie, denníkov, dobovej publicistiky a ďalších zdrojov.

Ciele konferencie:

- prezentovať zabudnuté, menej známe a dosiaľ celkom nepreskúmané postavy žien a rekonštruovať ich životný príbeh na základe najnovších interdisciplinárnych – historiografických, literárnohistorických, psychohistorických, lingvistických, sociologických, politologických, právnych, kulturologických, filozofických a mnohých ďalších vzťahov prostredníctvom vedeckých výskumov a poznatkov,
- poskytnúť priestor na výmenu vedeckých poznatkov a teoretických aj praktických skúseností prostredníctvom odborných príspevkov a diskusií, identifikovať a analyzovať nové náhľady na postavenie slovenských žien v národnom hnutí,
- vedecky zhodnotiť význam slovenských žien v národnom hnutí v premenách času a vyhodnotiť ich odkaz pre súčasnú slovenskú spoločnosť.

Organizačné pokyny:

- prihlášky na konferenciu posielajte do 29. februára 2024 na emailovú adresu: jaroslav.durec@matica.sk
- organizátor zabezpečuje pre prednášajúcich ubytovanie (13. júna 2024)
- bližšie pokyny dostanú účastníci po prihlásení sa
- výstupom konferencie bude recenzovaný zborník s plánom vydania 2024, preto termín odovzdania príspevkov je 30. jún 2024

Kontakt na organizátora:

Matica slovenská, Vedné ústredie Matice slovenskej, P. Mudroňa 1, 036 01 Martin

Mgr. Jaroslav Durec, PhD.: jaroslav.durec@matica.sk

